

Notitie afwegingskaders zonne-energie

Inleiding

In het klimaatakkoord dat gesloten is in 2013 in Parijs is afgesproken dat de opwarming van de aarde beperkt moet worden tot ruim onder 2 graden Celsius. Ook zijn er nationale klimaatdoelen gesteld in het klimaatakkoord. Zo wil de Nederlandse overheid 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 dan in 1990. Op lokaal niveau zijn gemeenten hiervoor verantwoordelijk.

Opgave

Een belangrijk onderdeel uit het klimaatakkoord is de opwek van duurzame energie. In een rapport van Posad is berekend wat de opgave is voor de MRE en per gemeente. De uitkomsten zijn verwerkt in onze huidige visie zonneparken.

Samengevat voor Gemert-Bakel:

Verbruik energie (2014) = 2630 TJ

Verbruik energie na autonome groei (2050) = 2950 TJ

Verbruik energie na besparing in 2050 = 2170 TJ.

Posad heeft de mogelijkheden onderzocht naar duurzame opwek. Er is maximaal 4553 TJ op te wekken door zon, wind, biomassa en geothermie.

Door maximaal rekening te houden met het landschap is 1782 TJ op te wekken door deze bronnen.

Van de minimale variant 1782 TJ is 165 TJ op te wekken door zonneparken (8% opgave)

Van de maximale variant 4553 TJ is 891 TJ op te wekken door zonneparken (41% vd opgave)

In de gemeente Gemert-Bakel wordt allereerst gefocust op het opwekken van zonne-energie, aangezien er een aantal initiatieven zijn binnen de gemeente. In maart 2018 zijn voorwaarden omtrent zonneparken vormgegeven in het 'Visiedocument zonneparken in gemeente Gemert-Bakel' (Gemeente Gemert-Bakel, 2018 zie bijlage). Echter, er ontbreekt nog het een en ander waardoor er geen duidelijkheid gegeven kan worden aan de initiatiefnemers. Zonne-energie is een vorm van duurzame energie en de aanleg van zonneparken is een stap naar een samenleving zonder gebruik van fossiele brandstoffen. Het huidige visiedocument bevat mogelijk nog te veel gebieden waarop zonneparken gerealiseerd mogen worden, terwijl dat eigenlijk niet wenselijk is. Daarnaast zijn er nog geen duidelijke criteria genoemd, waar een initiatief aan moet voldoen.

Het doel is om een duidelijk afwegingskader te schetsen voor de gemeente Gemert-Bakel waarbij een aantal gebieden worden aangewezen waarop zonne-energie kan worden opgewekt en waarbij criteria worden gesteld waaraan een zonnepark moet voldoen. Ook is het (landelijk) gewenst om te sturen dmv een zogenaamde zonneladder. Op deze manier kan de gemeente stimuleren dat er ook op daken wordt gelegd ipv landbouwgrond.

Het is vrij zeker dat het Afwegingskader Zonneparken invloed heeft op het landschap, aangezien door de realisatie van zonneparken het landschap verandert. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met het landschap en wordt het zoveel mogelijk landelijk ingepast.

A. Waar mogen zonneparken komen?

Voor het Afwegingskader Zonne-energie wordt de kaart waarop staat aangegeven waar zonneparken wel of niet worden toegestaan geactualiseerd. De achterliggende vraag is in welk type landschap / gebied we wel of geen zonne-parken toestaan.

De kaarten die gebruikt worden voor de stellingen zijn te vinden in de bijlage. De cijfers op de kaart staan voor de initiatieven die tot nu toe zijn binnengekomen bij de gemeente. De initiatieven zijn in een overzicht weergegeven. Het overzicht is ook terug te vinden in de bijlage.

De volgende stellingen zijn geformuleerd:

1. Ik ben voorstander van maximale mogelijkheden voor zonneparken (huidige visie).

De kaart uit de huidige visie heeft gebieden die geschikt, niet geschikt of mogelijk geschikt zijn. De gebieden van het Natuurnetwerk Brabant, de oude akkers en vrijwaringszones wijst zijn ongeschikt. De kansen (mogelijk geschikt) zijn gebieden van waterberging, op het water, op voormalig landbouwontwikkelingsgebieden, op bestaand stedelijk gebied en op regionaal bedrijventerrein. Afhankelijk van landschapstype volgen wel nadere eisen m.b.t. inpassing.

Voordeel: Er zijn voldoende mogelijkheden waarop een zonnepark gerealiseerd kan worden. Er zijn keuzes te maken. Minder kans op grondspeculatie.

Door maximaal in te zetten op zonne-energie wordt de opgave door andere bronnen zoals wind kleiner.

Nadeel: Niet iedereen staat positief tegenover zonneparken in het landschap.

2. Ik ben voorstander van minimale mogelijkheden voor zonneparken

Kaart 2 is een aanscherping van huidige kaart. Hierbij is rekening gehouden met de 3 kenmerkende landschappen (uit beeldkwaliteitsplan buitengebied, zie bijlage) die aanwezig zijn in de gemeente Gemert-Bakel. Zo is er het beekdalenlandschap, kampenlandschap en peelontginningslandschap met elk hun kwaliteiten. Het voorstel is alleen toestaan van zonneparken in peelontginningslandschap.

Voordeel: Er wordt maximaal rekening gehouden met het landschapstype en hun kwaliteiten.

Nadeel: Er zijn minder gebieden waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden. De kans op grondspeculatie is groter. De aanleg van een zonnepark geeft ook de kans op (financiële middelen voor) herstel van verloren gegane kwaliteiten. De opgave door andere duurzame bronnen, zoals wind, wordt groter.

B. Hoe groot mag een zonnepark zijn en hoe moeten ze verdeeld worden?

Voor het realiseren van zonneparken moet een keuze worden gemaakt over de omvang van een park. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen grote en kleine parken, waarbij de richtlijnen van Enexis worden gebruikt. Een groot zonnepark is meer dan 6 hectare en een klein zonnepark is 6 hectare of minder. Daarnaast moet er rekening worden gehouden met de afstand tot het transportverdeelstation. Deze dient binnen een bepaalde straal te zijn, omdat het anders extra kosten met zich mee brengt (in de vorm van nieuwe kabels aanleggen bijvoorbeeld). Vanuit Netbeheer Nederland zijn een aantal ontwerpprincipes aangaande grootschalige opwek geformuleerd. Hierbij wordt meermaals benoemd dat de afstand tussen het station en de installatie zoveel mogelijk beperkt moet worden.

Over de omvang van een zonnepark zijn de volgende stellingen geformuleerd.

1. Ik ben voorstander van één groot zonnepark.

Voordeel: In één keer kan veel zonne-energie worden opgewekt en kan worden voldaan het genoemde doel om op te wekken. Het is 1 keer "pijn" leiden en dan ben je er vanaf.

Nadeel: Een nadeel van één groot zonnepark is dat het waarschijnlijk niet past in het landschap. Daarnaast is het erg duur voor de initiatiefnemer om één groot zonnepark zelf te realiseren. Bovendien is het maar de vraag of er überhaupt de ruimte is voor één groot zonnepark. Tot slot bestaat nog de mogelijkheid dat er later nog energie moet worden opgewekt voor de stedelijk gebieden. Hierdoor ontkom je er dus eigenlijk niet aan om meerdere zonneparken aan te leggen.

2. Ik ben voorstander van meerdere kleine zonneparken die verspreid zijn door de gemeente.

Voordeel: Betere inpassing in het landschap en een betere verspreiding van de zonneparken in de gehele gemeenten.

Nadeel: Meerdere 'standaardkosten' i.p.v. één keer. Bovendien zorgt het voor versnippering van het landschap.

C. Hoe geven we sturing aan opwek zonne-energie?

Er kan gestuurd worden door middel van een constructieve zonneladder. Dit is een methode om voorwaarden te schetsen voor de aanleg van zonneparken (zie voorbeeld in bijlage van De Natuur- en Milieufederaties, 2018). De ladder brengt een hiërarchie aan in het beoordelen van de geschiktheid van locaties.

De treden kunnen als volgt worden ingevuld:

Trede 1 – no regret

- a. Daken: woningen, scholen, bedrijven, kassen, loodsen, gemeentepanden.
- b. Onbenutte bebouwde locaties: overkappingen parkeerterreinen en andere locaties, oude vuilstortplaatsen, bluswatervijvers, gietwaterbassins, verweesde (bedrijven)terreinen.
- c. Op infrastructurele werken: geluidsschermen, vliegvelden.

Trede 2 – zorgvuldig inpassen

- d. Langs infrastructurele werken: wegbermen, dijkwalen.
- e. Industriële plassen: bijvoorbeeld operatieve zandwinplassen.
- f. Gebieden die tijdelijk een energiebestemming kunnen krijgen.

Trede 3 – combineren op gevoelige locaties

- g. Langs stads- of dorpsrand: bijv. gecombineerd met recreatie- en natuurfunctie.
- h. Minder efficiënte landbouwgrond: inefficiënte terreinen of met dubbel ruimtegebruik.
- i. Andere plassen: waterberging zonder belangrijke natuurfunctie, recreatieplassen.
- j. Buffer rondom natuurgebieden: ter vervanging van agrarisch gebruik, zodat er geen mest meer wordt opgebracht en het grondwaterpeil omhoog kan.
- k. Recreatiegebieden: o.a. landgoederen, uitloopgebieden, parken en tuinen.

Trede 4 – grootschalig enkelvoudig

- l. Productieve landbouwgrond

Het principe hierbij is hoe hoger op de ladder, hoe beter. Initiatiefnemers van een zonnepark moeten de keuze voor hun locatie motiveren aan de hand van de zonneladder. Voor initiatieven lager op de ladder moet gemotiveerd worden waarom er voorbij wordt gegaan aan de trede(n) daarboven.

Er zijn verschillende manieren om de ladder toe te passen en dus te sturen in de aanleg van zonneparken.

1. Ik ben voorstander voor het vastleggen van bepaalde percentage dat per trede moet worden opgewekt per periode. Bijv. 40% door trede 1, 30% door trede 2, 20% door trede 3 en max 10% door trede 4.

Voordeel: Een dergelijke verdeling zorgt voor duidelijk naar buiten toe over hoeveel zonne-energie op welke manier opgewekt kan worden. Daarnaast is het een manier om te sturen op zonnepanelen op daken.

Nadeel: het kan jaren duren voordat de tredes gevuld zijn en de vraag is of we op tijd voldoen aan de opgave klimaatneutraal in 2050.

2. Ik ben voorstander van het combineren van treden. Bijv. als ik op trede 4 iets wil bewerkstelligen, moet ik ook x % op trede 1 bewerkstelligen.

Voordeel: Op deze manier kan er worden gestuurd op het opwekken van duurzame energie op andere treden. Daarnaast sluit de ene trede de andere niet uit en op die manier wordt er niet alleen grootschalig opgewekt, maar worden er ook steeds gebruik gemaakt van dakoppervlaktes.

Nadeel: Indien er te veel eisen wordt gesteld met extra kosten, kan dat leiden tot het afzien van het initiatief.

D. Hoe kunnen we lokaal eigendom realiseren?

In het klimaatakkoord is de ambitie opgenomen dat 50% van de zonneparken in eigendom van lokale burgers/bedrijven komt. De vraag hierbij is op welke manieren kan dat? Hieronder worden een aantal manieren geformuleerd waarbij lokaal eigendom kan worden vormgegeven. In dit geval sluiten ze elkaar niet uit, maar kunnen ze juist aanvullend zijn.

1. Ik ben voorstander van een omgevingsfonds waarbij er per opgewekte MWh een bepaald bedrag naar het fonds gaat (zoals in de gemeente Roosendaal en gemeente Someren).

Voordeel: Er komt geld een in fonds terecht waar de gemeente eigenaar van is en dit geld kan worden geïnvesteerd in duurzame projecten in de omgeving of als stimuleringsgeld worden ingezet zodat anderen duurzame maatregelen nemen.

Nadeel: De opbrengsten zijn relatief gering bij kleinere parken. Wat is indicatief bedrag.

Voorbeeldrekening

2. Ik ben voorstander van 50% eigendom burgers/bedrijven

Een aanvullende vraag hierbij is of dit per initiatief moet gelden of totaal?

Voordeel per initiatief: eigenaarschap vergroot het draagvlak. Naast de lasten worden ook de lusten verdeeld.

Voordeel totaal: bij voldoende postcoderozen (100% eigendom burgers) zijn er mogelijkheden voor ontwikkelaars (0% eigendom burgers)

Nadeel: Het vergt eigen vermogen en de vraag is hoeveel eigen vermogen kan en wil men inzetten en is dat voldoende om aan uiteindelijke opwekcapaciteit te voldoen?